

مجموعه تنقیحی
قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات
شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران
و مقررات مرتبط

مشمول بر:

قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
سایر قوانین مرتبط با شوراهای اسلامی کشور؛
آیین نامه ها، دستورالعمل ها، تصویب نامه ها و بخشنامه های مرتبط؛
آرای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری؛
نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه؛
زیرنویس های توضیحی و تنقیحی؛
فهرست های راهنما؛
واژه نامه تفصیلی و

معاونت حقوقی ریاست جمهوری
معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات
آبان ماه ۱۳۹۷

ایران، قوانین و احکام

مجموعه تنقیحی قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران و مقررات مرتبط مشتمل... تهیه و تنظیم: امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات؛ تدوین و تنقیح: مریم عامری، سید رحمان سلامت؛ زیر نظر: مهدی مهدی‌زاده و سید رحمان سلامت.

تهران: ریاست جمهوری، معاونت حقوقی؛ معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات؛ اداره چاپ و انتشار؛ ۱۳۹۷.

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا

۱- ایران- شوراهای اسلامی - قوانین و مقررات ۲- ایران - شهرداران - انتخابات - قوانین و مقررات

ایران، ریاست جمهوری، معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات. اداره چاپ و انتشار

رده‌بندی کنگره: ۲۹۴۳/۲۸۱۳۹۷ KMH رده‌بندی دیویی: ۳۴۲/۵۵۰۹ شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۲۹۷۹۸

اداره چاپ و انتشار معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

نشانی: تهران- خیابان ولیعهد (عج) - قبل از چهارراه جمهوری اسلامی شماره ۱۱۵۸

کدپستی: ۱۶۷۶/۴۵۱ تلفن: ۶۶۴۹۳۷۰۸ - ۹۸۲۱ + دورنگار: ۶۶۴۹۳۷۰۷ - ۹۸۲۱ +

پست الکترونیک: law@arip.ir پایگاه اینترنتی: www.dotic.ir

نام کتاب: مجموعه تنقیحی قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی و انتخابات شهرداران و مقررات مرتبط

تهیه و تنظیم: امور تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

ناشر: معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات

لیتوگرافی و چاپ: اداره چاپ و انتشار

چاپ اول: آبان ماه ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۰۴-۳۹-۰

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر برای معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری محفوظ است.

پیشگفتار

در فرهنگ قرآنی و سیره و روایات معصومین (علیهم السلام) به مشورت تأکید زیادی شده است. آیاتی همچون «وَأَمْرُهُمْ فِي الْأَمْرِ فَاِذَا غَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ» (آل عمران - ۱۵۸) و «وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ» (الشورى - ۲۰) و همچنین رفتار پیامبر اکرم حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) در جنگ احزاب و مشورت با اصحاب و پذیرش پیشنهاد جناب سلمان (رحمه الله علیه) برای حفر خندق در اطراف شهر مدینه النبی به منظور دفاع از بار حرمه کاز و مشرکان و یا بیان گوهر بار امیر المؤمنین حضرت علی (علیه السلام) «مَنْ أَسْتَبْدَّ بِرَأْيِهِ هَلَكَ رَمَضَ سَاوَةَ الْجَالِ سَارَكَهَا فِي عَقُولِهَا» - کسی که نسبت به نظر و رأی خود استبداد ورزد، هلاک می شود و کسی که با آن اد مشورت کند، در عقل آنان شرکت جسته است.» (نهج البلاغه - حکمت ۱۶۱)، همگی حکایت از جایگاه و اهمیت مشورت در دین مبین اسلام دارد.

بنیانگذار نظام جمهوری اسلامی ایران - عزت امام خمینی (ره) که مجدّد دین مبین اسلام در عصر حاضر به حساب می آیند، با تکیه بر اندیشه ناب اسلامی در تاریخ ۱۳۵۸/۲/۹ دستور وضع مقررات مربوط به تشکیل شوراهای اجرای آن را صادر فرمودند. متعاقباً با تکلیف بر مبنای دینی و در تبعیت از این فرمان تاریخی، موضوع شوراهای اسلامی کشوری در اصول متعدد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران یعنی اصول ششم، هفتم، یکصد تا یکصد و سوم، یکصد و پنجم و یکصد و ششم مورد تأکید و تبیین قرار گرفت.

هر چند اقدام عملی برای برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی کشور پس از تصویب دو لایحه قانونی در سال ۱۳۵۸ توسط شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران و نیز تصویب این قانون در سال های ۱۳۶۱ و ۱۳۷۵ توسط مجلس شورای اسلامی، به علل مختلف با تأخیر بسیار و در سال ۱۳۷۷ صورت گرفت و اولین شوراهای اسلامی شهر و روستا در سال ۱۳۷۸ تشکیل گردید، ولی این نهاد مردمی که در واقع عرش یک قوه مقننه محلی را ایفا می کند، با سرعت قابل قبولی جایگاه خود را در بین سایر نهادهای حکومتی پیدا کرد و به مرور رشد قابل توجهی یافت. فارغ از قوانینی که برای تشکیل انجمن شهر و غیره پیش از پیروزی انقلاب اسلامی به تصویب رسیده، قوانین متعددی مربوط به شوراهای اسلامی کشوری، از زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران تاکنون تصویب شده که اهم آن عبارتست از:

اول - لایحه قانونی شوراهای محلی مصوب ۱۳۵۸/۴/۳ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران.

دوم - لایحه قانونی انتخابات شوراهای شهر و طریقه اداره آن مصوب ۱۳۵۸/۷/۱ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران.

سوم - قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشور مصوب ۱۳۶۱/۹/۱ مجلس شورای اسلامی.

چهارم - قانون اصلاح قانون تشکیلات شوراهای اسلامی کشوری و انتخابات شوراهای مزبور مصوب ۱۳۶۵/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی.

پنجم - قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ مجلس شورای اسلامی.

البته اغلب قوانین مذکور و به خصوص فقره پنجم، به مرور با اصلاحات و الحاقات متعددی همراه شده و مقررات فراوانی نیز در ارتباط با آنها به تصویب رسیده است که در جای خود بدان اشاره خواهد شد. معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری در راستای انجام وظایف ذاتی خود در تهیه و انتشار مجموعه‌های تنقیحی قوانین و مقررات موضوعی، با استفاده از بخشی از کد ۱۰۱ (شوراهای مردمی) که یکی از ۹۱۱ موضوعی مورد استفاده در این حوزه می‌باشد، در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۴ و عمدتاً با محور قرار دادن قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵، به تهیه و انتشار مجموعه قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، مبادرت نمود. سپس این معاونت با توجه به اسفیل، عمر آمده از سوی مخاطبان، از سال ۱۳۹۰ تاکنون به انتشار چاپ‌های سوم تا هشتم این اثر (که در قطع رقعی چاپ شده) همزمان با برخی ویژگی‌های جدید اقدام کرده است. مهمترین ویژگی درخور توجه که در چاپ حاضر نیز انعکاس یافته، آن است که نظر به عدم نسخ صریح برخی قوانین مربوط به شوراهای اسلامی کشوری به موجب قوانین بعدی، برخی از احکام قه‌ائین قبلی هنوز معتبر به نظر می‌رسد، لذا سعی شده تا حد امکان و با انجام بررسی‌های لازم و اخذ تأییدیه از کارشناسان محترم وزارت کشور و شورای عالی استان‌ها، مواردی که در قوانین قبلی معتبر و قابل استناد به نظر می‌رسد، در زیرنویس مواد قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۸۲/۱ مجلس شورای اسلامی، درج شود و اینک این معاونت، به انتشار چاپ حاضر این مجموعه (که در قطع رقعی منتشر می‌شود) با لحاظ آخرین تغییرات در قانون مربوط و آیین‌نامه‌های آن مبادرت کرده است. در استفاده از مجموعه حاضر، به ویژه به ویژگی‌های زیر لازم می‌باشد:

- اول:** مجموعه حاضر تا مهر ماه ۱۳۹۷ از حیث قوانین و آیین‌نامه‌های مندرج در مجموعه، به‌نگام می‌باشد.
- دوم:** پس از تصویب قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵، اصلاحات و الحاقات متعددی در مقاطع مختلف زمانی در آن به‌عمل آمد که بیشترین تغییر در قانون مذکور مربوط به اصلاح آن در تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۷ می‌باشد. در اصلاحیه مذکور، در تنظیم و جایجایی مواد قانون قبلی و درج مواد جدید، بی‌دقتی‌هایی صورت گرفته بود که منشأ مشکلات متعددی می‌گردید. در جریان ابلاغ قانون اصلاحی مصوب ۱۳۹۶/۴/۲۰، رئیس مجلس شورای اسلامی علاوه بر قانون اصلاحی مورد اشاره، متنی با عنوان «قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ و اصلاحات بعدی آن» را به پیوست ارسال نمود که مستند آن بند (۵-۱) ماده ۳ قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور مصوب سال ۱۳۸۹ عنوان شده است. در این متن پیوست، پس از اعمال اصلاحات و الحاقات متعدد در متن قانون، شماره مواد آن در قالب ۱۰۸ ماده، باز تنظیم شده؛ این نکته لازم به ذکر است که این تنظیم شماره مواد و اعمال اصلاحات و الحاقات (به‌ویژه با لحاظ نکات ذیل) مصوب مجلس شورای اسلامی نیست. فارغ از مباحث مربوط به

بند(۵-۱) ماده ۳ قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور در انجام چنین اقدامی، نکاتی به شرح زیر در خصوص این متن و نحوه انعکاس آن در مجموعه حاضر، قابل ذکر است:

۱- در این مجموعه، ترتیب مندرج در متن پیوست مورد اشاره، مبنای عمل این معاونت قرار گرفته است. درعین حال، با تهیه جدولی ناظر بر مقایسه شماره مواد پیشین و جدید و نیز درج شماره پیشین مواد در زیرنویس هر ماده، امکان لازم برای آگاهی و استفاده مخاطبان فراهم شده است.

۲- در متن پیوست مورد اشاره، تمامی اصلاحات و الحاقات قانون اعمال گردیده اما تاریخ اصلاح یا الحاق مواد، تبصره‌ها و بندها حذف شده که این امر موجب عدم آگاهی مردم و مجریان از سیر تطورات قانون و بالتبع آثار مترتب بر آن است. لذا با توجه به اهمیت تاریخ تصویب احکام قانونی، نسبت به درج زیرنویس لازم، ناظر بر اعلام تاریخ، صلاح یا الحاق مواد، تبصره‌ها و بندها اقدام شده است. همچنین در اعمال این اصلاحات، «ماده ۱ مکرر» قائل شده که دلیلی بر حذف آن یافت نگردید، لذا با توجه به آثار قانونی مترتب بر آن در زیرنویس مربوط تذکر درج شده است.

۳- تغییرات شکلی ایجاد شده به تغییر در شماره مواد محدود نشده بلکه اولاً چنانچه در متن قانون نیز به شماره ماده‌ای اشاره گردیده آن شماره بر سه بر کرده که در این مجموعه نیز به ناگزیر از آن تبعیت شده است، ثانیاً استفساریه‌های قانون به درون متن انتقال یافته که به دلیل برهم خوردن انسجام قانون و توالی مواد آن، در این مجموعه این موارد در زیرنویس‌ها منعکس شده است.

۴- در مواردی، باز تنظیم متن قانون متضمن ایراداتی از قبیل اعمال نادرست ویرایش‌های ادبی بدون نظر قانونگذار گردیده که مراتب بدون اعمال در متن و در زیرنویس مربوط تذکر داده شده است.

سوم: قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵، دارای آیین‌نامه‌های متعددی است که پس از آخرین اصلاحات به عمل آمده در قانون مذکور، به تناسب تغییرات صورت گرفته در قانون، اصلاحات لازم در آن انجام نشده است. حسب بررسی به عمل آمده، موارد متعددی در آیین‌نامه‌های مذکور مشاهده می‌شود که مغایر قوانین اصلاحی می‌باشد و بدین لحاظ قابلیت اصلاح ندارد؛ در عین حال چون تا زمانی که مرجع وضع آیین‌نامه‌های مورد اشاره مبادرت به اصلاح آن نکرده، مجوزی برای اصلاح آن در این مجموعه وجود ندارد، لذا سعی شده است در حد امکان در زیرنویس مواد مربوط، به این مغایرت‌ها اشاره گردد. ضمناً در آیین‌نامه‌های مورد اشاره نیز که تحت عناوین متفاوت و در زمان‌های مختلف تصویب شده، احکام متعددی مشاهده می‌شود که تکراری و یا بعضاً مغایر با احکام قبلی است بدون اینکه به نسخ احکام قبلی تصریح شده باشد. در این ارتباط نیز مناسب است مسؤولان ذی‌ربط ضمن استفاده از موارد مندرج در این مجموعه، آیین‌نامه‌های متعدد قانون مذکور را بازبینی کنند و به تناسب قانون معتبر موجود و همچنین مغایرت‌های مورد اشاره بین آیین‌نامه‌های موصوف، اصلاحات لازم را در آن به عمل آورند و برای تصویب به هیأت‌وزیران تقدیم نمایند. لازم به ذکر است برای بهره‌گیری بهتر مخاطبان از مجموعه، در بخش آیین‌نامه‌ها، مواردی که دارای ارتباط موضوعی بوده‌اند در کنار یکدیگر درج شده‌اند.

چهارم: آن دسته از دستورالعمل‌هایی که حسب تکلیف محول شده، توسط شورای عالی استان‌ها به تصویب رسیده از دبیرخانه شورای عالی دریافت و پس از هماهنگی‌های لازم در این مجموعه درج شده است. همچنین در این چاپ، مؤکداً نظرات وزارت کشور و دبیرخانه شورای یادشده در خصوص این اثر دریافت و در موارد مربوط اعمال گردیده است که

مراتب تقدیر خود را در این ارتباط اعلام می‌دارد.

پنجم: بخشنامه‌های مرتبط که از سوی قوه قضاییه و معاون اول رییس جمهور صادر شده نیز در مجموعه حاضر مورد توجه قرار گرفته است.

ششم: با توجه به لازم‌الرعايه بودن آرای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ناظر به ایجاد وحدت رویه و همچنین ابطال مقررات مغایر با قانون و شرع، سعی شده است تمامی آرای مذکور که به موضوع این مجموعه مربوط می‌باشد، در زیرنویس مواد مربوط درج گردد.

هفتم: هرچند نظرات مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه لازم‌الاتباع نمی‌باشد، ولی چون در بسیاری از موارد می‌توان از مبادی استدلالی و نتایج استنباطی آن برای تبیین و تحلیل موضوعات حقوقی بهره برد، لذا در این مجموعه در حدی که امکان دسترسی به نظرات مذکور مرتبط به موضوع حاصل گردیده، از این نظرات استفاده شده و در زیرنویس موارد مربوطه درج گردیده و چنانچه نظر توضیحی و تنقیحی از سوی معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات ضروری تشخیص داده شده، با درج نشان معاونت در ادامه نظر آمده است.

هشتم: به منظور تسهیل دسترسی در دسترس مخاطبان عزیز به مواد مورد نظر، واژه‌نامه تفصیلی مبتنی بر واژه‌های کلیدی قانون تشکیلات، وظائف و انتصابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵، بر مبنای شماره‌گذاری جدید قانون، تهیه و در پایان مجموعه گنجانده شده است.

نهم: برای تسهیل و تسریع دسترسی مخاطبان محترم به مندرجات مجموعه، فهرست فصول قانون تشکیلات، وظائف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵ و همچنین فهرست تاریخی قوانین و مقررات مندرج در مجموعه، تهیه و در ابتدای مجموعه درج شده است.

برای اینکه وظیفه روشنگری در تهیه این مجموعه تا حد امکان به صورت کامل اجرا گردد، در مواردی که بیان نظر توضیحی و یا تنقیحی معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات در این خصوص ضرورت داشته، نظر مذکور با درج نشان و علامت اختصاری آن معاونت (ت) در زیرنویس‌ها آمده است. امید است تهیه و تقدیم این اثر، برای عموم مردم و به‌ویژه تمامی مجریان و ناظران امر انتخابات و نیز دست‌اندرکاران شوراهای اسلامی کشور، منشأ آثار و برکات بسیار شود^(۱) و مخاطبان محترم با ارایه نظرات، راهنمایی‌ها و پیشنهادهای خویش، ما را در ارتقای کیفیت مجموعه‌های بعدی راهنما و یاور باشند.^(۲)

لیا جنیدی

معاون حقوقی رییس جمهور

۱ - مخاطبان محترم برای ملاحظه تمامی قوانین و مقررات کشور می‌توانند به سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران به نشانی www.qavanin.ir و یا لوح جامع قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران (از انتشارات این معاونت) نیز مراجعه نمایند.

۲ - نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را به نشانی: تهران - خیابان پاستور - نهاد ریاست جمهوری - کد پستی ۱۳۱۶۸۴۳۱۱ - معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری یا پست الکترونیک law@iripo.ir ارسال فرمایید. در ضمن دورنگار ۶۴۴۵۵۵۷۱ - ۰۲۱ و تلفن ۶۴۴۵۵۵۱۱ - ۰۲۱ نیز آماده دریافت و استماع نظرات علاقه‌مندان و صاحب‌نظران می‌باشد.

فهرست‌ها

فهرست مندرجات

صفحه	عنوان
۴	پیشگفتار
۹	فهرست فصول قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران
۹	فهرست تاریخی قوانین و مقررات
۱۶	فهرست آرای هیأت عمومی دیوان عدالت اداری (مندرج در زیرنویس‌ها)
۱۷	فهرست نظرات اداره کل حقوقی قوه قضاییه (مندرج در زیرنویس‌ها)
۱۸	سیاست‌های کلی نظام
۲۰	قوانین
۱۰۰	آیین‌نامه‌ها
۲۲۸	دستورالعمل‌ها
۲۴۵	تصویب‌نامه‌ها
۲۴۶	بخشنامه‌ها
۲۴۹	واژه‌نامه تفصیلی قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات بعدی
۲۷۰	جدول تطبیق شماره مواد پیشین و جدید قانون